

CERCETĂRI ȘI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE APARTINÂND BRONZULUI TIMPURIU (CULTURA COTOFENI) ÎN NORD-ESTUL TRANSILVANIEI

GEORGE MARINESCU

Continuând serie prezentărilor unor descoperiri arheologice făcute în ultimii ani pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud¹ punem, de această dată, la îndemâna cercetătorilor interesați materiale aparținând culturii Coțofeni ce se păstrează în depozitele Muzeului din Bistrița precum și în diferite colecții din județ.

Deși materialele prezentate provin, cu o singură excepție (Bistrița „Han“), din cercetări de suprafață sau din descoperiri întâmplătoare socotim că este oportună publicarea lor atât pentru a le oferi ca material ilustrativ cât și ca o contribuție la mai buna cunoaștere a începuturilor epocii bronzului în România în general, în Transilvania centrală și nord-estică în special². Ca de obicei, prezentăm descoperirile pe localități, în ordinea lor alfabetică.

1. AGRIȘU DE JOS (com. Șieu — Odorhei)

În colecția sătească Șieu-Odorhei organizată de Lușcan Marțian, se află ceramică de tip Coțofeni găsită prin cercetări de suprafață în punctele „Poderei” și „Poiană”. Nu s-au făcut alte cercetări.

¹ Pentru descoperirile prezentate anterior vezi, între altele: *FI*, 3, p. 11 și urm.; *AS*, 3, p. 302, sqq.; *FI*, 4, p. 24 sqq.; *Marisia*, 10, p. 31, sqq.; *RB*, p. 7 sqq.

² Se va observa mai jos că pentru zona în discuție, în ciuda bogăției de materiale, referirile bibliografice sunt rare și de multe ori discutabile. Avem aici în vedere inclusiv contribuțiile valoroase ale lui M. Roska (*Közl*, I, 1941, Cluj, p. 44 sqq.; *ErdRep.*, I, 1942) și P. Roman (*Cultura Coțofeni*, București, 1976).

2. ARCALIA (com. Șieu-Măgheruș)

a) La cca. 3 km SE de sat, pe culmea „Cetate”, Șt. Dănilă a făcut în 1963 un mic sondaj arheologic și a întocmit o schiță sumară a fortificației de pământ de aici³. Fără a avea o opțiune clară, Șt. Dănilă plasează fortificația în perioada dacică sau feudală timpurie, după cum lasă să se înțeleagă cu materialul ceramic ilustrat. Datarea aceasta este discutabilă întrucât în lotul ceramic din 1963 (inv. 9020—9025) se află fragmente ceramice sigur Coțofeni (pl. I/1—4), aceleași culturi (vezi pl. I/5—6) aparținându-i și cele ilustrate de Șt. Dănilă ca... dacice⁴. Am făcut aceste precizări ceva mai detaliate deoarece situații similare vom mai întâlni la Pinticu „Cetate” și Rusu Bărgăului „Contentita”.

Menționăm, de asemenea, că descoperirea de tip Coțofeni de pe „Cetate” a fost reconfirmată de un nou lot ceramic ajuns în Muzeul Bistrița în 1984.

b) La poalele „Cetății”, în punctul „În peri”, printr-o cercetare de suprafață efectuată împreună cu C. Gaiu în 1986, am identificat o altă așezare de tip Coțofeni. Materialul ceramic (pl. I/7), mărunț dar tipic, se păstrează în Muz. Bistrița.

3. ARCHIUD (com. Teaca)

a) În punctul „La dâlme”, loc situat la SE de sat, în 1948, cu ocazia desfășurării terenului pentru vie au apărut fragmente

³ Șt. Dănilă, *FI*, 2, p. 91 sqq.

⁴ *Ibidem*, p. 94, fig. 26/1—3.

ceramice de tip Coțofeni⁵ printre care și un vâscior publicat de Șt. Dănilă⁶. Aceste materiale precum și un nou lot găsit în 1965 au fost predate Muz. Bistrița de locuitorul Ignat Augustin. Toate aceste materiale (pl. I/8—11) se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 5481—5482).

b) Ceramică de tip Coțofeni (pl. I/12—16; II/1—5) a ajuns în Muz. Bistrița (inv. 5520—5529) și din punctul „După grădini“, loc situat în vatra satului, identificat de Șt. Dănilă și Ignat Augustin în 1961. De aici provin și două unelte de piatră: o dalță (inv. 5309) și un topor ovoidal (5322) publicate anterior și atribuite culturii Coțofeni⁷.

c) La sud de fostul sfat popular, în jurul „casei Ignat“, în 1966 s-a recoltat ceramică de tip Coțofeni (pl. II/6—9) ce se află, de asemenea, în Muz. Bistrița.

d) La cca. 4 km de vatra satului, în punctul „Hânsuri“, cu ocazia cercetărilor arheologice⁸ de amploare pe care le-am efectuat aici începând cu 1977 împreună cu C. Gaiu, au apărut și urme sporadice de ceramică Coțofeni.

4. ARDAN (com. Șieu)

a) Săpăturile efectuate de K. Horedt și Șt. Dănilă în 1966 pe „Cetate“, un platou fortificat situat la NE de sat, au dus la descoperirea de ceramică aparținând, între altele, și culturii Coțofeni⁹. Din datele ce ne stau la dispoziție locuirea Coțofeni este destul de sporadică, nu atinge faza clasică și nu credem că poate fi pusă în legătură cu începuturile fortificației, cel puțin pentru faza identificată în sondajul din 1966. Materialul ceramic (pl. II/10—18) se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 5460—5465; 5493—5494; 9424 — 9429).

⁵ Așezarea a fost semnalată prima dată de Șt. Dănilă în AM, I, 1955, p. 90.

⁶ Vezi *Materiale*, 9, 1970, p. 434, fig. 5 1. La această descoperire face trimitere și P. Roman, *Cultura Coțofeni...*, p. 79, nr. 190.

⁷ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 13 sqq., pl. XII/6 și pl. XIII/4.

⁸ Pentru date preliminare vezi: G. Marinescu, C. Gaiu, *MCA*, 15, 1983, p. 131 sqq.; G. Marinescu, *Thraco-Dacica*, 7, 1986, p. 46 sqq.

⁹ Un raport preliminar asupra acestor săpături face Șt. Dănilă, *FI*, 2, p. 68 sqq. și în *AS*, 3, 1974, p. 287 sqq., pl. I/4—6 (ceramică Coțofeni).

b) De pe teritoriul „Cetății“ provine un topor de piatră ovoidal, perforat, atribuit culturii Coțofeni¹⁰.

5. BECLEAN

a) Pe teritoriul localității se semnalează¹¹ mai multe unelte de piatră, atribuite epocii neolitice sau, eventual, culturii Coțofeni.

b) Ceramică de „epoca cuprului“, foarte probabil Coțofeni, este amintită de M. Roska¹² ca păstrându-se în Muz. Cluj.

6 BEUDIU (com. Nușeni)

În punctul „Fundoaia“ se află o întinsă așezare antică de pe suprafața căreia a fost culeasă ceramică aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni (pl. III/1—2). Materialul în Muz. Bistrița, inv. 10372; 10394.

7. BISTRIȚA

a) În colecția fostului gimnaziu german se afla „un topor de andezit lucrat după modelul celor de metal“¹³. M. Roska menționează și el un „topor neolitic de 15,2 cm“¹⁴. Alte topoare, semnalate de-a lungul timpului ca fiind descoperite pe teritoriul Bistriței¹⁵, pot aparține, de asemenea, culturii Coțofeni.

b) O întinsă așezare Coțofeni a fost identificată în anii 1972 — 1973 cu ocazia săpăturilor pe care le-am efectuat în punctul Bistrița „Han“ loc situat la marginea nord-estică a localității. Aici, pe suprafața așezării daco-romane în curs de dezvelire¹⁶ au apărut urme sporadice Coțofeni. Prezentăm aici doar materialele ceramice descoperite grupat, respectiv pe

¹⁰ G. Marinescu, *AS*, 3, p. 302, fig. 1.

¹¹ Idem, *Marisia*, 10, p. 34.

¹² Vezi, *ErdRep*, p. 39, nr. 96.

¹³ Vezi *AVSL*, 13, 1876, p. 424, pl. I/14; M. Roska, *ErdRep*, p. 38, nr. 93, fig. 33.

¹⁴ M. Roska, *Közl*, I, p. 39.

¹⁵ D. Berciu, *RevArh*, V/1, 1942, p. 28/127; Șt. Dănilă, *Materiale*, 9, p. 434, fig. 4, G. Marinescu, *AS*, 3, p. 303, fig. 3; Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 11 sqq., pl. V/1; XIV/5; VI/3.

¹⁶ Cercetările sunt încă inedite.

cele găsite într-o groapă (G 7/1972), adâncă de 110 cm din umplutura căreia am recuperat ceramică (pl. III/3—7 și oase de animale precum și pe cele găsite într-un bordei (B VI/1973), rectangular (3,5/4,5 m) ce se adâncea la — 120 cm. Din umplutura locuinței am recuperat multă ceramică, inclusiv vase întregibile (pl. III/8 — 13 ; IV, V), oase de animale și trei râșnițe-frecător de andezit maroniu-roșcat.

8. BLĂJENII DE JOS (com. Șintereag)

În 1980, într-o cercetare de suprafață pe care am efectuat-o cu C. Gaiu, în punctul „La cruce“, un mic platou situat la intrarea în sat, în dreapta drumului ce vine de la Șintereag, am găsit ceramică aparținând mai multor epoci între care și câteva cioburi de tip Coțofeni (pl. VI/1 — 2). Materialul ceramic se păstrează în Muz. Bistrița. Nu s-au făcut alte cercetări.

9. BOZIEȘ (com. Chiochiș)

În punctul „Poderei“, loc situat în vatra satului și semnalat încă din secolul trecut ca „stațiune preistorică“, a fost găsită ceramică de tip Coțofeni pe care o publică M. Roska¹⁷. Nu s-au făcut alte cercetări.

10. BUDEȘTI

a) În punctul „Tăuți“, regretatul profesor de istorie Gh. Gherman a identificat prin cercetări de suprafață o așezare antică din aria căreia a cules ceramică aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni¹⁸. În 1965, Șt. Dănilă

¹⁷ Pentru „stațiunea preistorică“ vezi: C. Gooss, *Chronik*, 15 ; I. Martian, *Rep*, II, p. 10, nr. 93. Vezi și M. Roska, *Közl*, I, p. 65—66, pct. 162, fig. 18 ; *ErdRep*, p. 149, nr. 21, fig. 174 ; P. Roman, *Cultura Coțofeni*, plasează greșit descoperirea în jud. Sălaj.

¹⁸ Descoperirea este semnalată de P. Roman (*Cultura Coțofeni*, p. 80, nr. 24) cu localizarea greșită în jud. Cluj. Se menționează ceramică Coțofeni aflată în colecția Institutului Pedagogic din Oradea ! Materialele au ajuns aici, probabil, duse de Gh. Gherman care era student la f.f. istorie.

însoțit de Gh. Gherman, a făcut o verificare la locul descoperirii, ocazie cu care în Muz. Bistrița (inv. 5425—5426) a ajuns multă ceramică de tip Coțofeni (pl. VI/3—9 ; VII/1—3). Alte fragmente precum și un văscior întreg (pl. VII/4) se păstrează în colecția școlară Budești.

b) În anul 1973 am desenat în colecția școlară amintită mai multe materiale, între care și văsciorul mai sus-menționat, am preluat pentru Muz. Bistrița unele materiale între care și câteva fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. VII/5—6) și, în plus, însoțit de Gh. Gherman am verificat punctul „Tăuți“. Cu această ocazie, în imediata apropiere a punctului „Tăuți“, pe suprafața unui mamelon alungit cu urme de fortificare ? (val și șanț ?), denumit de localnici „Țigla lui Ionaș“, am cules multă ceramică de tip Coțofeni (pl. VII/7—9 ; VIII/1—5). Materialul ceramic se află în Muz. Bistrița (inv. 10258—10269).

c) Pe teritoriul satului, inclusiv în punctul „Tăuți“, se semnalează apariția unor unelte de piatră ce aparțin, foarte probabil, culturii Coțofeni¹⁹.

d) Ceramică de tip Coțofeni (pl. VIII/6), provenind din punctul „Ciurgău“, loc situat în vatra satului, se păstrează în colecția școlară Budești. Nu s-au făcut alte cercetări.

e) La est de gara Budești, în punctul „La stânci“, mari alunecări de teren (1970, 1974) au deranjat o așezare de înălțime de pe suprafața căreia am cules, în sept. 1975, multă ceramică de tip Coțofeni (pl. VIII/7—17), bucăți de chirpic și oase umane înhumate. Toate materialele se păstrează în Muz. Bistrița. De notat că punctul „La stânci“ este situat în zona punctului „Pădurea Cornilor“ de pe teritoriul satului Visuia, unde a fost identificată o altă mare așezare Coțofeni.

11. BUDURLENI (com. Teaca)

În punctul „Între păraie“, loc situat la sud de sat, D. Protase și Șt. Dănilă au identificat în 1960, prin cercetări de su-

¹⁹ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 12, sqq., pl. II/2 ; XII/1 (*Tăuți*) ; G. Marinescu, *StCom. Caransebes*, 3, 1979, p. 124 sqq. ; G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 36, pl. II/3.

prafată, o așezare antică din aria căreia provine și o toartă fragmentară Coțofeni (pl. IX 1). Materialul se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 5393).

12. BUNGARD (com. Lechința)

Din punctul „Sub vii“, loc situat la nord de sat, în Muz. Bistrița au ajuns fragmente ceramice aparținând mai multor epoci, între care și câteva de tip Coțofeni (pl. IX 2—3).

13. CĂIANU MARE (com. Căianu Mic)

Pe teritoriul satului se semnalează²⁰ descoperirea mai multor topoare de piatră care aparțin neoliticului târziu sau, eventual, culturii Coțofeni.

14. CĂIANU MIC

Pe teritoriul satului se semnalează²¹ descoperirea mai multor unelte de piatră care au fost atribuite, în general, epocii neolitice dar care pot, eventual, să aparțină și culturii Coțofeni.

15. CHINTELNIC (com. Șieu-Măgheruș)

În 1977, cu ocazia efectuării arăturilor adânci pentru plantația intensivă din punctul „Știubei“, a fost deranjată o mare așezare antică de pe suprafața căreia, împreună cu C. Gaiu, prin repetate cercetări de suprafață și un mic sondaj arheologic, am cules o impresionantă cantitate de ceramică aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni (pl. IX/4). Aceleași culturi pare să-i aparțină și un topor de marnă publicat separat²². Toate materialele se păstrează în Muz. Bistrița.

16. CHIOCHIȘ

a) Din cercetări de suprafață efectuate de-a lungul anilor de pasionatul arheolog

²⁰ G. Marinescu, Al. Retegan, *FI*, 3, p. 444 sqq., pl. II/4.

²¹ *Ibidem*, p. 433 sqq., pl. II/3, 5—6; G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 36 sqq., pl. VIII/5.

²² G. Marinescu, *Marisia*, 13—14, p. 24. pl. XIX/3.

amator local Koksik Marton, în Muz. Bistrița au ajuns, între altele, fragmente ceramice de tip Coțofeni din punctele „Pe clejă“ (pl. IX 5—6; inv. 5059; 5070) și „După grădini“ (pl. IX 7; inv. 5831). Ambele așezări sunt situate în apropierea școlii generale și au fost semnalate și pentru alte descoperiri²³, dintre care, unele, pot fi atribuite, eventual, și culturii Coțofeni.

b) În oct. 1977, însoțit de același Koksik M., am descoperit alte două așezări de tip Coțofeni. Una dintre acestea se află în punctul „După deal“²⁴, nu departe de casa Berceni Ioan (pl. IX 8—10), cealaltă se află în punctul „Hodăstău“, loc situat lângă pășunea „Pârloage“, la cca. 3 km de satul Manic (pl. IX/11—13). Materialele se află în Muz. Bistrița.

17. CICEU-CORABIA (com. Petru Rareș)

Cu prilejul săpăturilor efectuate, împreună cu C. Gaiu, în perioada 1977 — 1981 în punctul „Sub Cetate“, pe suprafața așezării de epoca bronzului au apărut fragmente ceramice de tip Coțofeni, la diferite nivele (pl. IX 14—15 și pl. X 1—8). Nu s-au identificat complexe închise, desigur dat fiind caracterul limitat al cercetărilor. Toate materialele se păstrează în Muz. Bistrița.

18. CIREȘOAIA (com. Branăștea)

În Muzeul Cluj se păstrează un topor de piatră de formă amigdaloidă pe care M. Roska îl atribuia culturii Coțofeni²⁵.

19. COLDĂU (oraș Beclean)

În Muz. Cluj și în colecția S. Torma, se păstrau unelte de piatră și ceramică atribuită de M. Roska culturii Coțofeni^{25 a}.

²³ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 11, sqq., G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 38 cu ilustrația.

²⁴ Punctul este semnalat de noi în *Marisia*, 13—14, 1984, p. 24. Fragmentul de topor (pl. XIX/5) poate fi atribuit atât epocii bronzului cât și culturii Coțofeni.

²⁵ Vezi Közl, I, p. 67, nr. 164 și *ErdRep*, p. 151, nr. 28.

^{25 a} M. Roska, *Közl*, I, p. 83, nr. 316 cu bibliografia mai veche; P. Roman, *Cultura Coțofeni*, p. 81, nr. 170.

20. CORVINEȘTI (com. Matei)

În colecția școlară din localitate organizată de prof. A. Filipaș se afla, în 1977, ceramică de tip Coțofeni găsită pe teritoriul satului, în locuri neprecizate. Câteva fragmente din acest lot am preluat pentru Muz. Bistrița (pl. XI/1). În legătură cu aceste descoperiri de tip Coțofeni pot fi puse și unele topoare de piatră semnalate de noi anterior²⁶.

21. CRISTEȘTII-CICEULUI (com. Uriu)

În Muz. Cluj se păstrează ceramică și unelte de piatră atribuite de M. Roska „epocii eneolitice și aramei“²⁷.

22. CRISTUR-ȘIEU (com. Șieu-Odorhei)

a) În punctul „La baie“, loc situat la est de sat și la nord de șoseaua ce duce spre satul Chintelnic, se află o întinsă așezare antică de pe suprafața căreia Șt. Dănilă și Lușcan Marțian au cules ceramică aparținând mai multor epoci, între care și culturii Coțofeni (pl. XI/2). Materialele se păstrează în col. Șieu-Odorhei și în Muz. Bistrița (inv. 8267).

b) O întinsă așezare Coțofeni a fost depistată de același Lușcan Marțian în punctul „La râpă“, loc situat lângă podul C.F.R., pe o terasă înaltă a Șieului. Materialul ceramic se păstrează în Muz. Bistrița (pl. XI/3—8; inv. 8224—8232; 8570—8574) și în colecția sătească Șieu-Odorhei (pl. XI/9—11).

c) Ceramică Coțofeni găsită în punctul „Fîntîna viilor“ se află, de asemenea, în colecția sătească Șieu-Odorhei. Din acest punct se semnalează²⁸ și descoperirea unor topoare de piatră care, tipologic, pot aparține și culturii Coțofeni.

23. DIPȘA (com. Galații Bistriței)

În punctul „Poderei“, un platou situat la cca. 1 km în stînga drumului ce duce

²⁶ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 18 sqq., pl. IV/4; V/3, VI/1; IX/3.

²⁷ Vezi, *ErdRep*, p. 58, nr. 38.

²⁸ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 18 sqq., pl. VIII/2—3.

la Bistrița, se află o întinsă așezare antică de pe suprafața căreia s-au cules cioburi aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni (pl. XI/12—13). Materialele se păstrează în Muz. Bistrița. Tot culturii Coțofeni i-ar putea aparține și unele din uneltele de piatră semnalate anterior²⁹ pe teritoriul satului în punctele „Fundoaia“ și „Grădini“.

24. DUMBRAVA (com. Nușeni)

În 1971, în punctul „Fînațe“ a fost descoperit întâmplător un topor perforat de piatră, de formă ovoidală care a fost atribuit neoliticului târziu sau culturii Coțofeni³⁰.

25. FÎNTINELE (com. Matei)

În 1973, într-o cercetare de suprafață pe care am efectuat-o în punctul „Lab“, loc situat în stînga șoselei ce vine de la Matei, la intrare în sat, pe arătură, am găsit materiale arheologice aparținând mai multor epoci între care și ceramică de tip Coțofeni (pl. XI/14—15). Materialele se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 9728—9729).

26. FINTINIȚA (com. Miceștii de Cîmpie)

a) Într-o cercetare de suprafață pe care am efectuat-o în 1977 în punctul „La cumpănă“, loc situat în jurul fostelor grajduri ale CAP-ului, am identificat o mică așezare antică de pe suprafața căreia am cules ceramică de tip Coțofeni (pl. XI/16—17; XII/1—3). Materialul ceramic se păstrează în Muz. Bistrița.

b) Cu prilejul sondajului arheologic pe care l-am efectuat în vatra satului pentru lămurirea contextului în care fuseseră descoperite urme funerare de Ha C-D³¹, am găsit și fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. XII/4—13). Materialul ceramic în Muz. Bistrița.

²⁹ *Ibidem*, p. 17, pl. VII/1; IX/2.

³⁰ G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 42, pl. III/10.

³¹ G. Marinescu, *AS*, 3, p. 305. sqq.

În Muz. Bistrița (inv. 5694) a ajuns, din cercetări de suprafață, o buză de castron decorată cu mici alveole (pl. XIII/1), ce aparține culturii Coțofeni. Aceleași culturi îi pot aparține și topoarele de piatră semnalate anterior³².

28. LECHINȚA

a) În punctul „La Savinca“, loc situat în stânga drumului ce vine de la Matei, cercetări de suprafață efectuate în 1961 de Șt. Dănilă au dus la recoltarea de ceramică mărunță de tip Coțofeni (pl. XIII/2—3). Materialul ceramic se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 6314—6316). În 1984 așezarea a fost redescoperită printr-o cercetare de suprafață pe care am efectuat-o împreună cu C. Gaiu. Cu acest prilej am recoltat, de asemenea, ceramică Coțofeni (pl. XIII/4—5) ce se află în Muz. Bistrița (inv. 17201; 17206).

b) În punctul „Fizeș“, loc situat la cca. 2 km în dreapta drumului ce duce spre Chiraleș, prin cercetări de suprafață au fost găsite materiale din mai multe epoci între care și fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. XIII/6—7). Materialul ceramic în Muz. Bistrița (inv. 9375, 9377).

c) Ceramică de tip Coțofeni (pl. XIII/8—9) a fost găsită și în punctul „Poderei“ (inv. 6317), loc situat pe un platou aflat la ieșirea din localitate, spre Herina, la cca. 800 m în stânga drumului. Unele din uneltele de piatră semnalate anterior³³ de pe „Poderei“ pot aparține și culturii Coțofeni.

29. LIVEZILE

Dintr-o cercetare de suprafață efectuată în 1967 de către Șt. Dănilă în jurul grajdurilor IAS-ului, în Muz. Bistrița a ajuns un fragment din buza unui vâscior bogat ornamentat, de tip Coțofeni (pl. XIII/10). Nu s-au făcut alte cercetări.

³² Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 17, pl. X/4; Șt. Dănilă, *PM*, 1960, fig. 8/1; G. Marinescu, Șt. Dănilă, *FI*, 4, p. 25, pl. I/4 și nota 6.

³³ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 13 sqq., cu ilustrația.

Pe teritoriul satului este semnalată³⁴ descoperirea unui topor de piatră ovoïdal ce poate aparține culturii Coțofeni fiind, probabil, contemporan cu locuirea Coțofeni învecinată de la Ardan „Cetate“.

31. MATEI

Cercetări de suprafață efectuate în 1987 de C. Gaiu au dus la identificarea în punctul „După coastă“ a unei așezări de tip Coțofeni. Materialul ceramic, mărunț dar tipic (pl. XIII/11—14) se află în Muz. Bistrița.

32. MĂRIȘELU

a) Într-o cercetare de suprafață, efectuată în 1961, Șt. Dănilă a găsit în punctul „Căstăuți“, loc situat la cca. 500 m vest de gara C.F.R., o așezare antică de pe suprafața căreia a cules, între altele, și câteva fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. XIII/15; XIV/1—2) ce se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 6383), precum și câteva unelte de piatră atribuite, de asemenea, culturii Coțofeni³⁵.

b) O altă așezare de tip Coțofeni a fost identificată, tot în 1961, cu prilejul edificării grajdurilor fostului C.A.P.³⁶ Materialul, mărunț dar tipic (pl. XIV/3—7) se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 6388—6391).

c) Tot culturii Coțofeni îi aparțin, foarte probabil, și topoarele de piatră descoperite pe teritoriul satului, publicate anterior³⁷.

33. MILAȘ

Din punctul „Sub creang“ provine un topor perforat de piatră ce aparține, probabil, culturii Coțofeni³⁸.

³⁴ *Ibidem*, p. 17, pl. XIV/7.

³⁵ *Ibidem*, p. 18 pl. XIII/2, 5 și p. 21, pl. XV/4.

³⁶ Așezarea a fost semnalată de Șt. Dănilă în *PM*, 1964, p. 46, n. 1.

³⁷ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 18, pl. IV/2; V/2 și G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 44, pl. V/1.

³⁸ *Ibidem*, p. 44, pl. V/2.

34. MINTIU (com. Nimigea)

De pe teritoriul satului, în special din punctul „Valea Peterchii“ în Muz. Cluj a ajuns multă ceramică și uneite de piatră. Dintre aceste materiale unele sunt atribuite de M. Roska „eneoliticului“ sub care, de regulă, include materiale Coțofeni³⁹. Nu s-au făcut alte cercetări.

35. MOCOD (com. Nimigea)

M. Roska menționează că în colecția I. Marțian se aflau „cioburi eneolitice“⁴⁰, ce proveneau din punctul „Purcăreț“. Tot de aici se semnalează descoperirea de cioburi „cu inciziuni“⁴¹. Nu s-au făcut alte cercetări, dar descoperirile aparțin, foarte probabil, culturii Coțofeni.

36. MONARIU (com. Budacu de Jos)

În colecția fostului gimnaziu german din Bistrița au ajuns „cioburi cu ornament în zig-zag și în brazde“, găsite în punctul „Șanțul cu sare“⁴². Ceramica aparține foarte probabil, culturii Coțofeni.

37. MONOR

În mai 1986 am desenat în colecția școlară din localitate materiale arheologice aparținând mai multor epoci. Printre aceste materiale se aflau și câteva fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. XIV/8—9) găsite în punctul „Poienile Gledinului“.

38. NĂSAUD

Pe teritoriul localității au fost găsite mai multe topoare de piatră⁴³ ce pot aparține așezărilor semnalate mai de

³⁹ Vezi Kőzl, I, p. 75, nr. 228; *ErdRep*, p. 209, nr. 27 cu bibliogr. mai veche.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 253, nr. 20.

⁴¹ I. Morariu, *AS*, nr. 18, 1936, p. 448.

⁴² M. Roska, *Kőzl.*, I, p. 69, nr. 174; *ErdRep*, p. 156, nr. 74; P. Roman, *Cultura Coțofeni*, p. 83, nr. 241.

⁴³ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 18, pl. X/6; G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 44 sqq, pl. V/3—4.

mult⁴⁴ și care, la rândul lor, ar putea să aparțină purtătorilor culturii Coțofeni.

39. NIMIGEA DE JOS (com. Nimigea)

a) Pe teritoriul satului a fost descoperit întâmplător un topor de piatră perforat, de tip Coțofeni⁴⁵.

b) O așezare Coțofeni a fost identificată de C. Gaiu în 1987 pe platoul de deasupra satului. Materialul ceramic, mărunț dar tipic (pl. XIV/10—11) se află în Muz. Bistrița.

40. NIMIGEA DE SUS (com. Nimigea)

În Muz. Cluj au ajuns cioburi, probabil de tip Coțofeni⁴⁶ ce provin de pe dealul „Cetățuia“. Nu s-au făcut alte cercetări.

41. NUȘENI

Pe teritoriul satului se semnalează descoperirea de unelte de piatră precum și de „ceramică eneolitică și de epoca cuprului“⁴⁷. Materialele aparțin mai multor epoci între care, sigur, și culturii Coțofeni⁴⁸.

42. PETRIȘ (com. Cetate)

În gimnaziul german din Bistrița se păstrau trei topoare de piatră de formă „amigdaloidă“⁴⁹ care aparțin, foarte probabil, culturii Coțofeni.

43. PINTICU (com. Teaca)

a) Cu prilejul unor cercetări de teren efectuate în anii 1957—1960 pe dealul

⁴⁴ I. Marțian, *Rep*, p. 461; *Idem*, *Tara Năsăudului*, p. 13; D. Berciu, *RevArh*, V/1, 1942, p. 50, nr. 348; M. Roska, *ErdRep*, p. 199, nr. 90.

⁴⁵ G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 46, pl. V/5.
⁴⁶ M. Roska, *Kőzl.*, I, nr. 227, p. 75; *Id.*, *ErdRep*, p. 209, nr. 26; P. Roman, *Cultura Coțofeni*, p. 83, nr. 246.

⁴⁷ M. Roska, *Kőzl.*, I, nr. 13, pl. 1; *Id.*, *ErdRep*, p. 26, nr. 93 cu bibliogr. mai veche.

⁴⁸ Vezi P. Roman, *Cultura Coțofeni*, p. 83 nr. 169.

⁴⁹ M. Roska, *Kőzl.*, I, p. 75, nr. 237.

„Cetății“ din localitate, Șt. Dănilă a cules ceramică antică și feudală timpurie care se păstrează în Muz. Bistrița. Ceramica antică a fost datată de autorul menționat în a doua epocă a fierului⁵⁰. Examinarea materialului ceramic în discuție (inv. 8987—8988; 8990—8994; 8995—8998) ne-a arătat însă că atribuirea acestei ceramici celei de-a doua epoci a fierului este improbabilă căci cele mai multe dintre fragmentele ceramice, inclusiv unul ilustrat de Șt. Dănilă ca dacic (fig. 32/1) aparțin, sigur culturii Coțofeni (pl. XIV/12—15).

Desigur că o astfel de încadrare a materialului arheologic de la Pinticu „Cetate“ ridică semne de întrebare asupra momentului de început a fortificării dealului, o situație astfel similară cu cea a „cetăților“ de la Ardan, Arcalia și, poate, Răsu Birgăului. Numai cercetările viitoare pot oferi date concludente pentru această chestiune.

b) Un topor perforat de piatră descoperit pe teritoriul satului⁵¹ poate fi pus, eventual, în legătură și cu locuirea Coțofeni de pe „Cetate“.

44. RUSU BIRGĂULUI (com. Josenii Birgăului)

Pe dealul „Contenita“, loc situat la est de râul Bistrița. Șt. Dănilă a cules în 1963 ceramică antică pe care a atribuit-o celei de-a doua epoci a fierului⁵².

Examinarea materialului aflat în Muz. Bistrița (inv. 8936—8941 și 10278—10283) ne-a arătat însă că această încadrare este discutabilă căci, cel puțin unele fragmente ceramice (inv. 8939), aparțin cu certitudine culturii Coțofeni (pl. XV/1).

45. RUSU DE JOS (oraș Beclean)

Pe teritoriul satului se semnaleză descoperirea unui topor fragmentar de andezit care poate aparține culturii Coțofeni⁵³.

⁵⁰ Șt. Dănilă, *FI*, 2, p. 98 sqq, fig. 32/1—2.
⁵¹ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 18, pl. XI/3.

⁵² Șt. Dănilă, *FI*, 1, p. 265; *FI*, 2, p. 102—103.

⁵³ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 18, pl. XI/2.

Din puncte neprecizate, în Muz. Cluj (I, 4292—4304) se păstrează ceramică atribuită „epocii eneolitice și bronzului“⁵⁴. Este de presupus că unele cioburi „eneolitice“ aparțin culturii Coțofeni. Tot aceleiași culturii i-ar putea aparține și un topor de piatră găsit pe teritoriul localității în ultimii ani⁵⁵.

47. SATU NOU (com. Cetate)

Pe teritoriul satului se semnaleză descoperirea mai multor unelte de piatră, dintre care cel puțin câteva⁵⁶ ar putea aparține culturii Coțofeni.

48. SĂLCUȚA (com, Sînmihailu de Cîmpie)

În punctul „Observator“, loc din care sătenii extrag nisip pentru diferite construcții, în iulie 1994 au fost descoperite⁵⁷ fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. XX/1—4). Materialele se păstrează în Muz. Bistrița. Nu s-au făcut alte cercetări.

49. SĂRATA (oraș Bistrița)

Un topor perforat de diorit, semnalat pe teritoriul localității⁵⁸ aparține tipologic neoliticului târziu sau culturii Coțofeni.

50. SĂRĂȚEL (com. Șieu-Măgheruș)

În punctul „După grădini“ în 1979 am identificat printr-o cercetare de suprafață efectuată împreună cu C. Gaiu, o mică așezare antică din aria căreia am cules

⁵⁴ Informație N. Vlăssă.

⁵⁵ G. Marinescu, Șt. Dănilă, *FI*, 4, p. 32 sqq, pl. II/4.

⁵⁶ Șt. Dănilă, *PM*; 1960, p. 161 sqq, fig. 7/1—6; Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 19 sqq, pl. XIV/5.

⁵⁷ Materialele ne-au fost predate de studentul Olten Chitu, autorul descoperirii.

⁵⁸ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 19, pl. VIII/1.

ceramică aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni⁵⁹ (pl. XV/2).

51. SEBIȘ (com. Șieut)

Pe teritoriul satului se semnalează descoperirea unui topor ovoidal de piatră și a unei măciuci⁶⁰. Ambele piese pot fi atribuite culturii Coțofeni, fiind, eventual, de pus în legătură cu așezarea Coțofeni de la Ardan „Cetate”.

52. SILIVAȘU DE CÎMPIE

Din cercetări de suprafață efectuate pe teritoriul satului în punctul „După deal”, în Muz. Bistrița (inv. 10289—10290) au ajuns câteva fragmente ceramice de tip Coțofeni (pl. XV/3). Nu s-au făcut alte cercetări.

53. SIMIONEȘTI (com. Budacu de Jos)

În punctul „Măgura” se semnalează descoperirea a două topoare ovoidale de piatră⁶¹ care, tipologic, aparțin culturii Coțofeni.

54. SÎNIACOB (com. Lechința)

a) În colecția gimnaziului german din Bistrița se afla un topor de piatră atribuit de M. Roska culturii „eneolitice”⁶².

b) O așezare Coțofeni am depistat în 1980 pe teritoriul satului cu prilejul efectuării de arături adânci pentru Livada intensivă de la marginea vestică a localității. Materialul ceramic (pl. XV/4—6) se păstrează în Muz. Bistrița.

55. STUPINI (com. Sînmihaiu de Cîmpie)

Șt. Dănilă menționează⁶³ descoperirea pe teritoriul satului a unei așezări Co-

⁵⁹ Așezarea se află în vatra satului, în spațiile primelor case din stînga drumului ce duce spre Arcalia.

⁶⁰ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 19, sqq., pl. IX/4 și XV/2.

⁶¹ Șt. Dănilă, *PM*, 1960, p. 158 sqq., fig. 4/2—3.

⁶² M. Roska, *Közl*, I, p. 79, nr. 274; *Idem*, *ErdRep*, 261/89.

țofeni. Precizăm că în colecția Muz. Bistrița nu se află materialul pe care autorul menționat își baza semnalarea.

56. ȘIEU

a) Din vatra satului în Muz. Bistrița (inv. 8692) a ajuns un fragment ceramic de tip Coțofeni (pl. XV/7).

b) Ceramica de tip Coțofeni (pl. XV/8) a ajuns în Muz. Bistrița (inv. 8525) și din punctul „Podul Ardanului”.

c) În colecția școlară din localitate, organizată de prof. Boarescu Simion, se află ceramică Coțofeni ce provine din locuri neprecizate. Tot locuirii Coțofeni i-ar putea aparține și descoperirile de topoare de piatră semnalate anterior⁶⁴.

57. ȘIEU-MĂGHERUȘ

a) Cu ocazia săpării unei gropi de siloz în vatra satului, a fost descoperită ceramică de tip Coțofeni⁶⁵ (pl. XV/9—10). Materialul arheologic se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 8541—8543).

b) Ceramică de tip Coțofeni a fost descoperită și în punctul „Între hotare”, la ieșirea din sat, în dreapta drumului spre Bistrița. Materialul ceramic în Muz. Bistrița, inv. 8949—8950.

58. ȘIEU-ODORHEI

În anul 1985, în vatra satului, respectiv în grădina locuitorului Năsăudean Ioan, a fost găsit întâmplător un topor ovoidal de gresie cuarțitică neagră (pl. XV/11), spart lateral și care mai păstra la partea dinspre muchie urma unei perforări anterioare. Toporul se păstrează în col. sătească Șieu-Odorhei.

Tipologic toporul poate fi atribuit culturii Coțofeni. Aceleași culturi i-ar putea aparține, eventual, și alte topoare de pia-

⁶³ Șt. Dănilă, *SCIV*, 18, 1967, 3, p. 497.

⁶⁴ D. Berciu, *RevArh*, V/1, 1942, p. 60/447; G. Marinescu, *AS*, 3, 1975, p. 313 și bibliografia; *Idem*, *Marisia*, 10, 1980, p. 48, pl. VI/1.

⁶⁵ Vezi N. Vlăsa, Șt. Dănilă, *Apulum*, VI, p. 46, n. 5.

tră semnalate anterior pe teritoriul satului⁶⁶.

59. ȘIEUȚ

În punctul „Peste vale“, un mic platou situat în imediata apropiere a podului CFR, se află o mică așezare antică de pe suprafața căreia, în colecția școlară locală organizată de regretatul prof. I. Cernucan, a ajuns ceramică de tip Coțofeni (pl. XV/12) și Wietenberg. O parte dintre aceste materiale au fost preluate de mine, în 1975, pentru Muz. Bistrița (inv. 9459 — 9461). În 1979 am efectuat o nouă cercetare la fața locului. Materialele găsite cu acest prilej reconfirmă vechile descoperiri.

60. ȘINTEREAG

În vatra satului, în jurul bisericii reformate și în punctul „Cremene“, cercetări de suprafață efectuate în mai multe rânduri au dus la recoltarea unui bogat material arheologic aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni (pl. XV/13—16). Materialul ceramic se păstrează în Muz. Bistrița (inv. 9272, 9560 — 9561).

61. TEACA

Dintr-o descoperire izolată făcută pe teritoriul satului, în Muz. Bistrița (inv. 6733) a ajuns un topor fragmentar de piatră de tip Coțofeni⁶⁷.

62. ȚAGU (com. Budești)

Cercetări de suprafață efectuate în punctul „Rotunda“ au dus la descoperirea în 1962 a unei mici așezări de tip Coțofeni (pl. XVI/1—2). Materialul ceramic se află în Muz. Bistrița, inv. 9228—9229.

⁶⁶ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 19 sqq, pl. VI/2; G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 49, pl. VI/3.

⁶⁷ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 19 sqq, pl. XVI/2.

63. ȚIGĂU (com. Lechința)

a) Cercetări de suprafață efectuate în 1982 în punctul „Fișcauă“ au dus la recuperarea de material ceramic aparținând mai multor epoci între care și culturii Coțofeni (pl. XVI 3). Materialul ceramic în Muz. Bistrița (inv. 17011).

b) Pe teritoriul satului se semnalează descoperirea unui topor de piatră (inv. 6732) ovoidal, de tip Coțofeni⁶⁸.

64. UNIREA (oraș Bistrița)

Pe teritoriul localității se semnalează⁶⁹ descoperirea unui topor de gresie cuarțitică neagră de formă ovoidală care aparține, foarte probabil, culturii Coțofeni.

65. VERMEȘ (com. Lechința)

Din punctul „Pe față“ în Muz. Bistrița (inv. 6438—6444) au ajuns fragmente ceramice aparținând mai multor epoci între care și câteva de tip Coțofeni (pl. XX/5 — 6).

66. VIIȘOARA (oraș Bistrița)

a) În Muz. Cluj se aflau unelte de piatră și fragmente ceramice atribuite de M. Roska „eneoliticului și epocii cupru-lui“⁷⁰.

b) Un topor perforat, lucrat dintr-o gresie cuarțitică neagră semnalat anterior⁷¹ poate fi atribuit și culturii Coțofeni.

c) La ieșirea din localitate, în dreapta șoselei ce duce spre Beclean, în 1980 cu prilejul executării arăturilor adânci pentru plantația intensivă a fost deranjată o întinsă așezare antică de pe suprafața căreia am cules, în mai multe etape, împreună cu C. Gaiu, multă ceramică aparținând la diferite epoci inclusiv culturii Coțofeni (pl. XVI/4—6; XVII/1—8). Tot de aici provine și un topor ovoidal de pia-

⁶⁸ *Ibidem*, pl. XV, 4.

⁶⁹ *Ibidem*, pl. VIII/6.

⁷⁰ Vezi, Közl, I, p. 51, nr. 38; *ErdRep*, p. 38, nr. 91 cu bibliografia mai veche.

⁷¹ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 19 sqq, pl. VII/3.

tră atribuit anterior culturii Coțofeni⁷². Toate materialele se păstrează în Muz. Bistrița.

d) Ceramică de tip Coțofeni (pl. XVII/9) a ajuns în Muz. Bistrița și din punctul „Izvoarele sulfuroase“, loc situat la cca 2 km vest de plantația intensivă și la cca 400 m în dreapta șoselei ce duce la Beclean.

67. VISUIA (com. Miceștii de Cîmpie)

a) Cercetări de suprafață efectuate de Șt. Dănilă în 1961 au dus la identificarea unor așezări antice de pe suprafața căroră s-a cules și material ceramic de tip Coțofeni. Aceste puncte sunt: „Sărătură“ (pl. XVII/10; inv. 6406—6407); „Fețișoara“⁷³ (pl. XVII/11; inv. 6482) și „Poderei“ (pl. XVII/12—13; inv. 6470—6471).

b) Alte puncte cu descoperiri Coțofeni am identificat în 1974 prin cercetări de suprafață în punctul „Cosmos“ (pl. XVII/14), „Tăul Țagului“ (pl. XVII/15) și în jurul casei „Moldovan Leon“ (pl. XVII/16 și XVIII/1; cercetare C. Gaiu. 1987, inv. 16654).

⁷² G. Marinescu, *Marisia*, 13—14, p. 31—32, pl. XXIX/3.

⁷³ De aici provine și o teslă de cuarțit care poate aparține c. Coțofeni. Vezi Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 11 sqq, pl. III/3, inv. 5313.

⁷¹ G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 50—51, pl. VIII/3 și nota 28.

c) În 1976 în punctul „La țiglă“ am identificat, împreună cu prof. I. Moldovan din localitate, o bogată așezare Coțofeni. Materialul ceramic tipic (pl. XVIII/2—9) se păstrează în Muz. Bistrița și în colecția școlară Visuia.

d) O mare așezare Coțofeni a fost descoperită de preotul Stuparu Augustin în punctul „Pădurea Cornilor“. Materialul arheologic recoltat (un străpungător de os și ceramică) se află în Muz. Bistrița (pl. XVIII/10—13; XIX; inv. 9614—9630). Nu s-au făcut alte cercetări.

e) Un topor de piatră descoperit întimplător pe teritoriul satului ar putea aparține, eventual, culturii Coțofeni⁷⁴

68. VIȚA (com. Nușeni)

Din descoperiri întâmplătoare făcute în punctul „Podulari“ provin mai multe topoare ce aparțin tipologic culturii Coțofeni⁷⁵. Aceste descoperiri pot fi puse în legătură cu aparițiile mai vechi de topoare de piatră de pe teritoriul satului și atribuite, de asemenea, culturii Coțofeni⁷⁶.

⁷⁵ Șt. Dănilă, G. Marinescu, *FI*, 3, p. 20 sqq, pl. IX/1; G. Marinescu, *Marisia*, 10, p. 51, pl. VII/2—4, VIII/1.

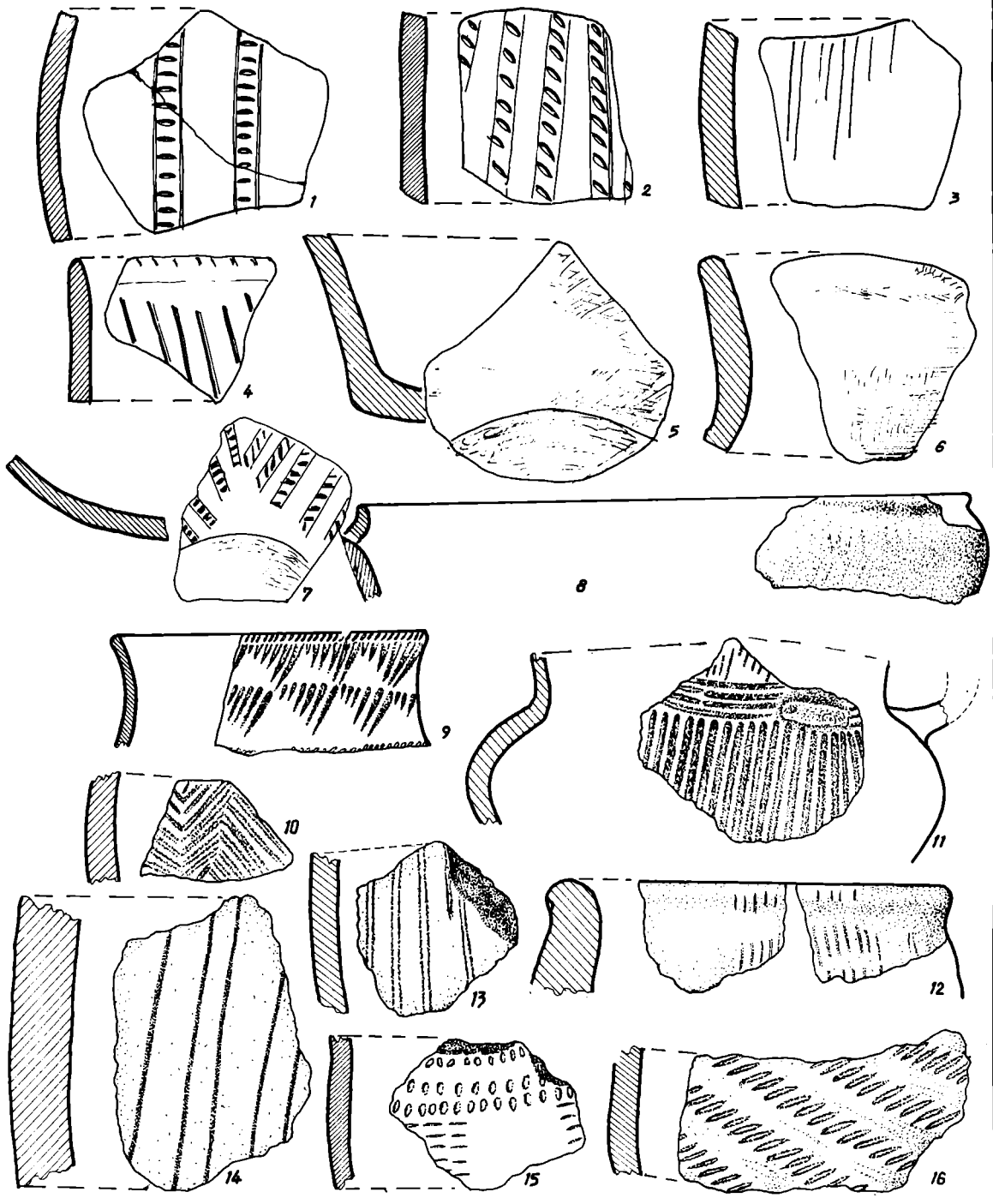
⁷⁶ M. Roska, *Közl*, I, p. 83, nr. 318; *ErdRep*, 304/74 cu bibliografia mai veche.

RECHERCHES ET DÉCOUVERTES ARCHÉOLOGIQUES APPARTENANT À L'ÂGE DU BRONZE PRIMITIF (LA CULTURE DE COȚOFENI) AU NORD-EST DE LA TRANSYLVANIE

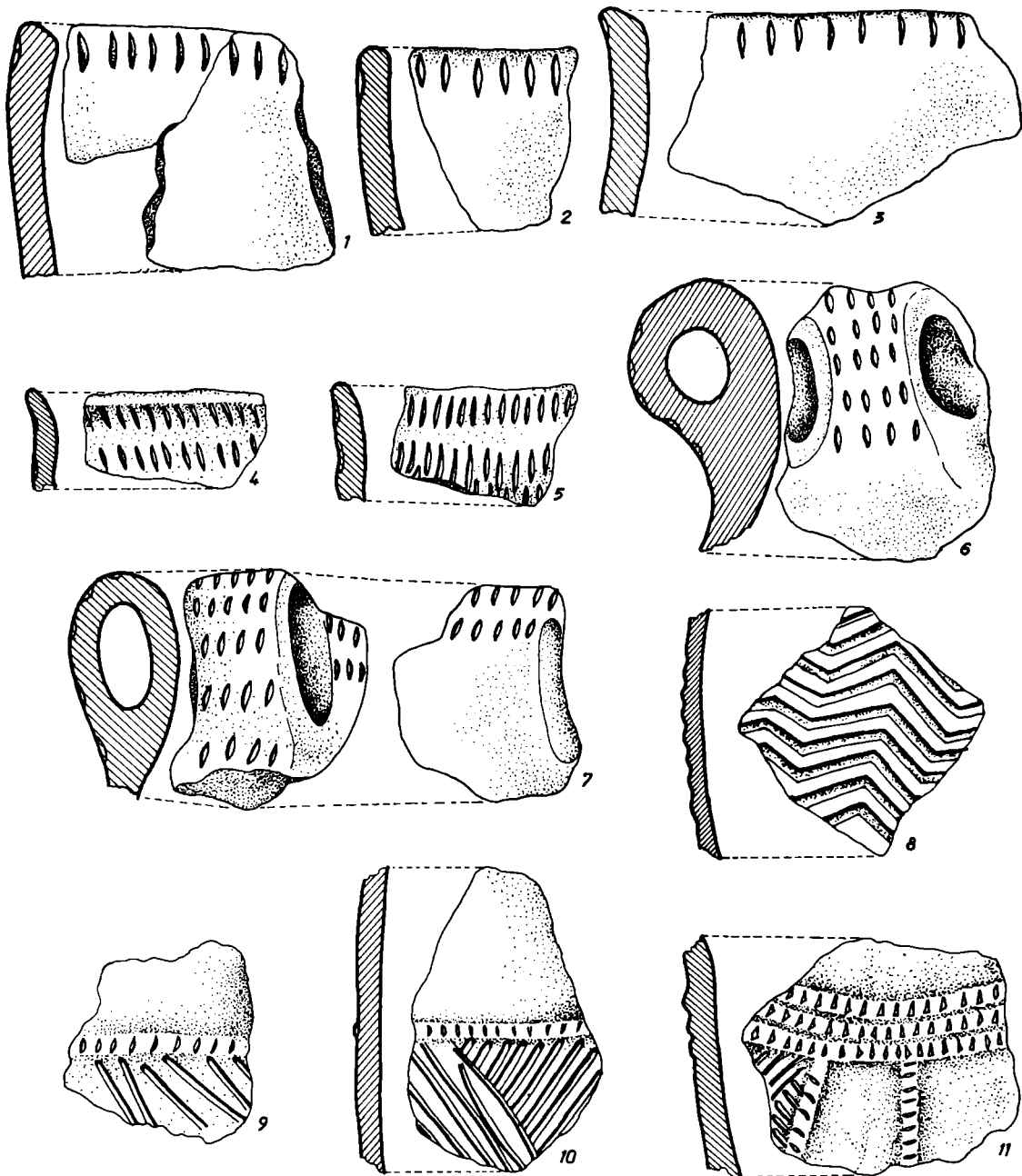
— Résumé —

Dans le cadre d'un programme plus vaste de mise en valeur des objets et des découvertes de l'espace du département de Bistrița-Năsăud l'auteur réalise dans cette étude un répertoire des découvertes de la culture de Coțofeni. On a découvert accidentellement ou sis-

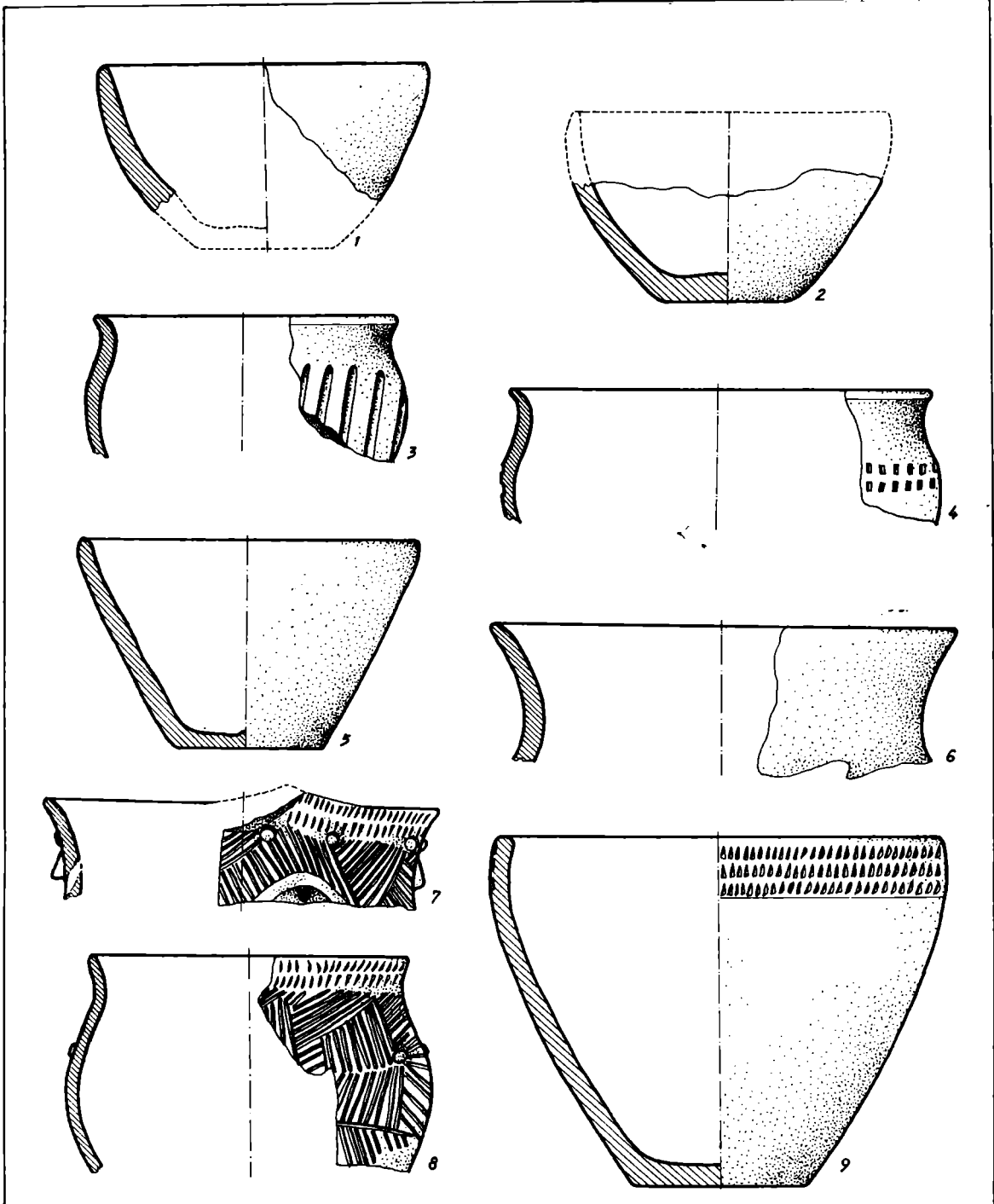
tematique 68 endroits de découverts céramiques ou de matériel lithique attribués à cette culture. La majorité proviennent des habitats ouverts mais un certain nombre de points fortifiés par les porteurs de cette culture est signalé, aussi.



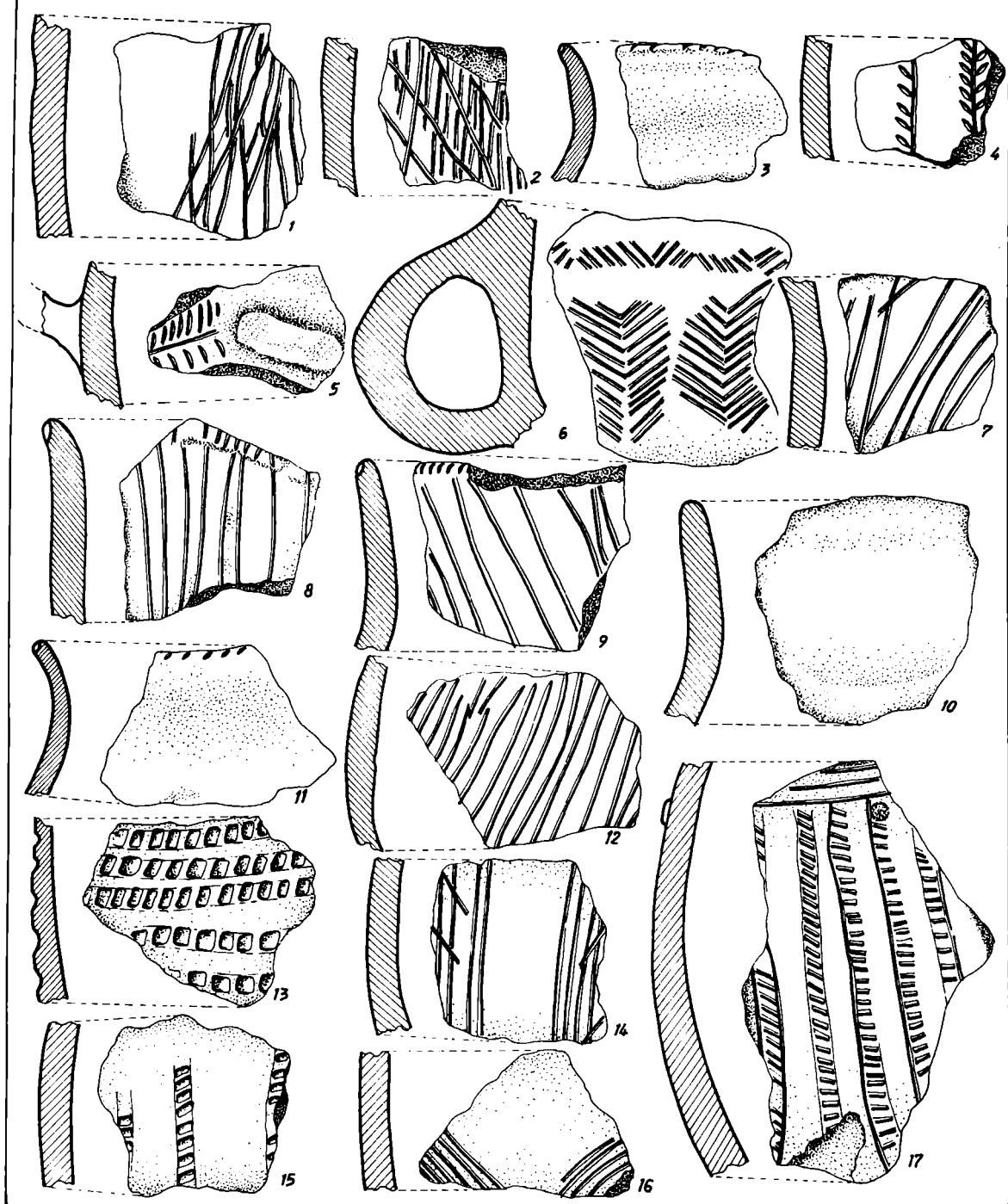
Pl. I — 1—6 Arcalia „Cetate“; 7 Arcalia „In peri“; 8—11 Archiud „La Dilme“, 12—16 Archiud „După grădini“. Măreimea : 1/2.



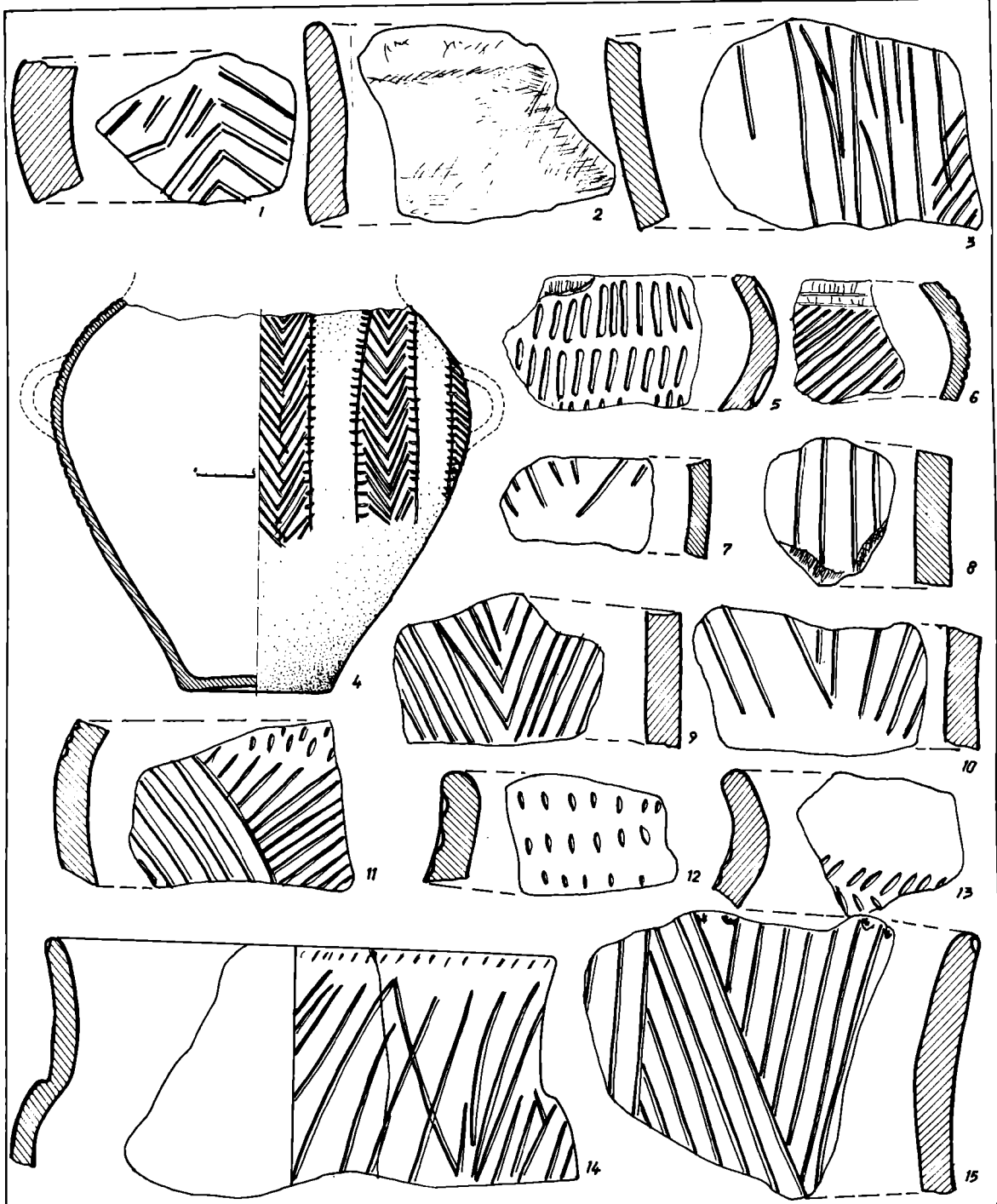
Pl. IV — 1—11 Bistrița „Han”, B VI/1973. Mărimea: 1/2.



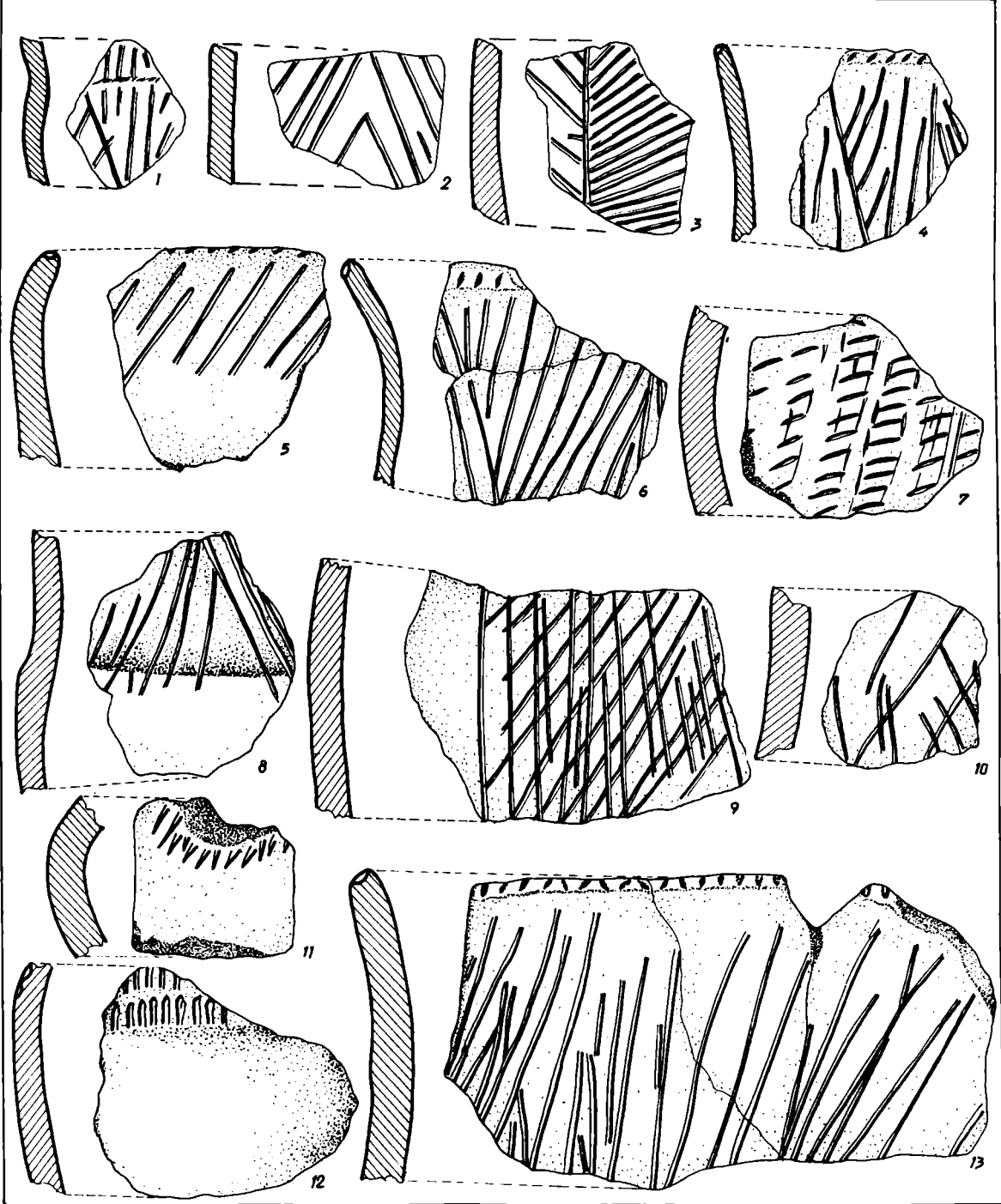
Pl. V — 1—9 Bistrița „Han“ B VII/1973, Mărimea: 1—4=1/; 4—5=1/4.



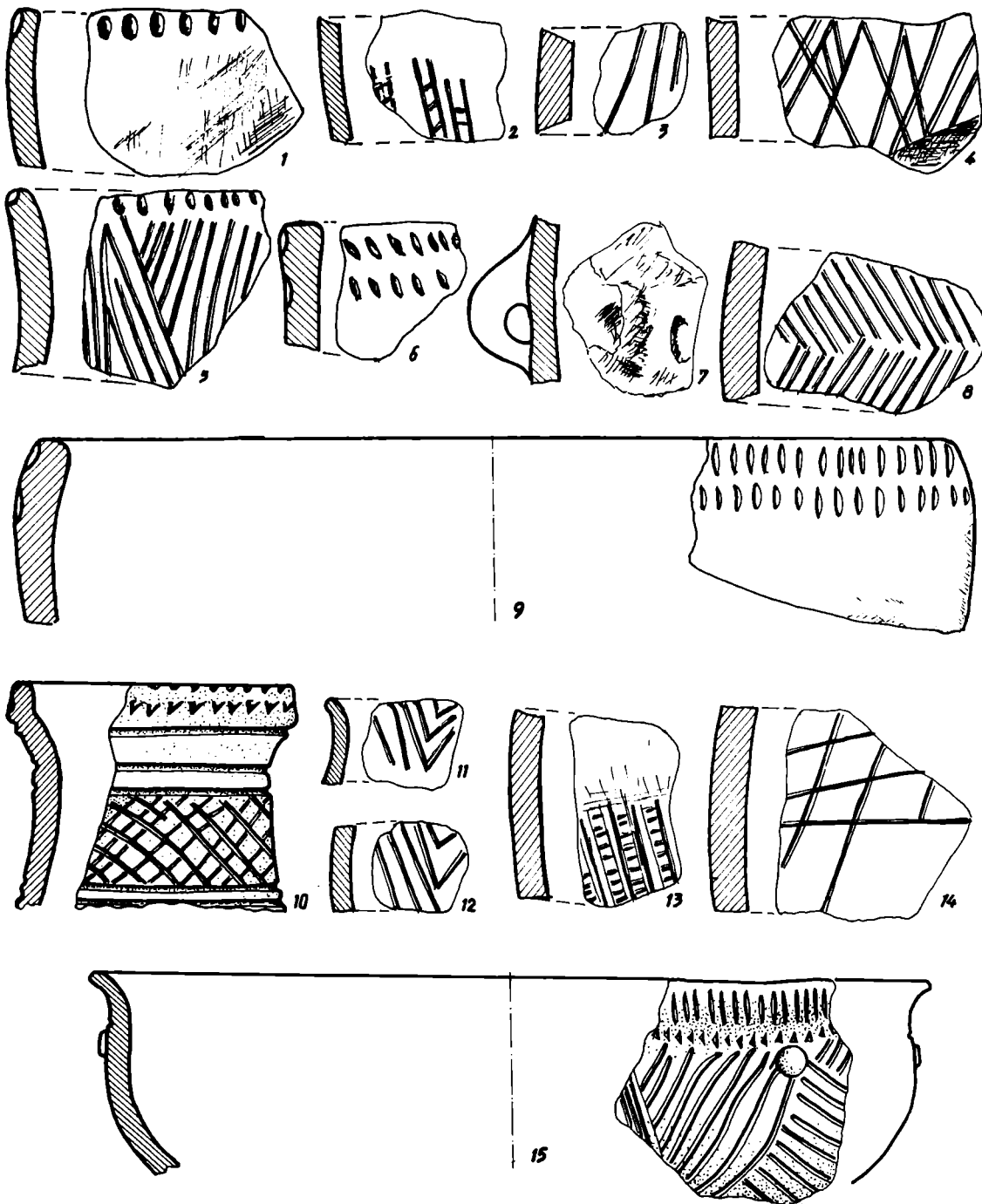
Pl. VIII — 1—5 Budești „Tigla lui Ionaș”; 6 Budești „Ciurgău”; 7—17 Budești „La stînci”. Mărimea : 1/2.



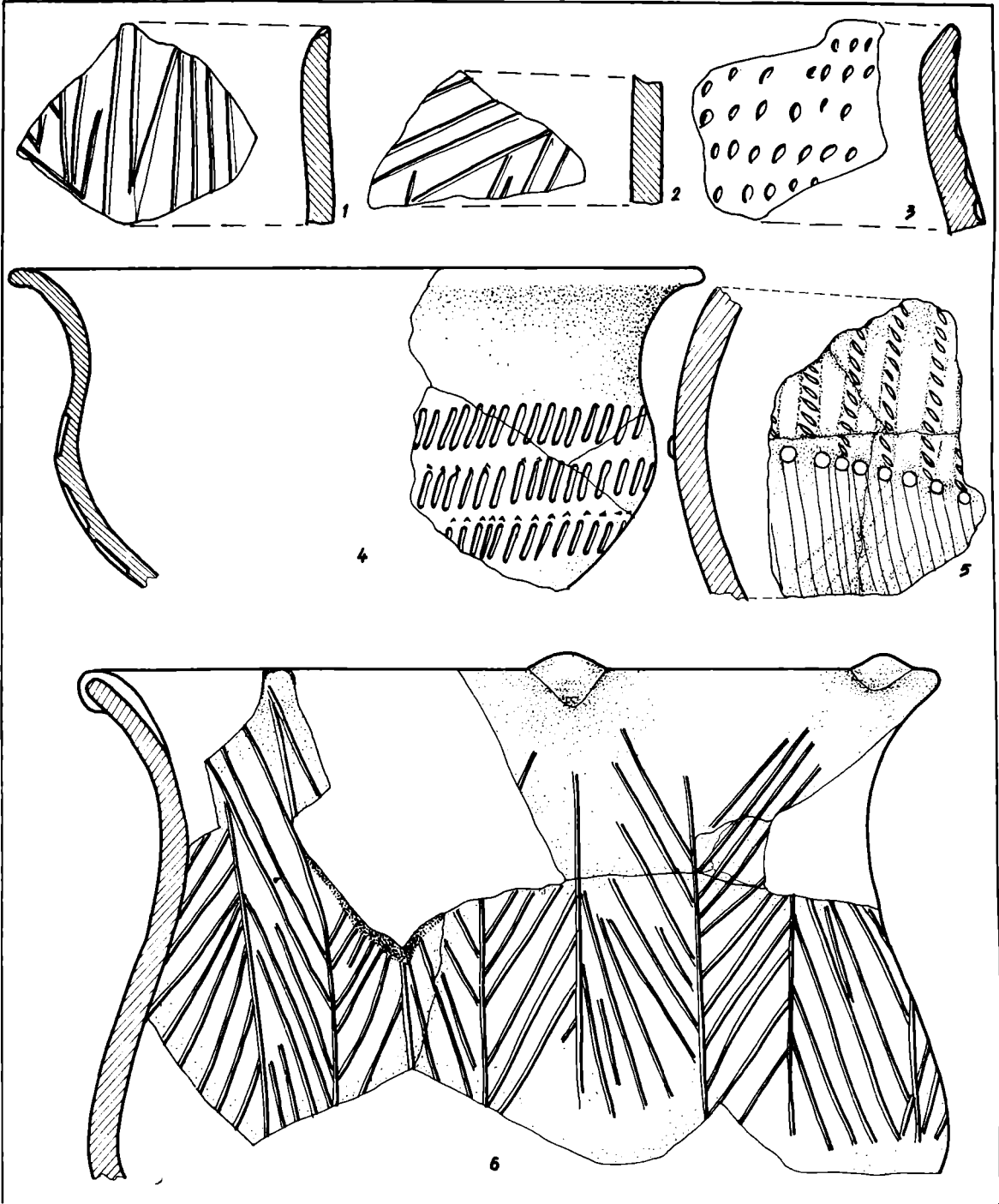
Pl. IX — 1 Budurleni „Intre pãraie“; 2—3 Bungard „In vii“; 4 Chintelnic „Stiubei“; 5—6 Chiochiș „Pe clejã“; 7 Chiochiș „Dupã grãdini“; 8—10 Chiochiș „Dupã deal“; 11—13 Chiochiș „Hodãstãu“; 14—15 Ciceu-Corabia „Sub Cetate“. Mãrimea : 1= 1/1; 2—3; 5—15=1/12.



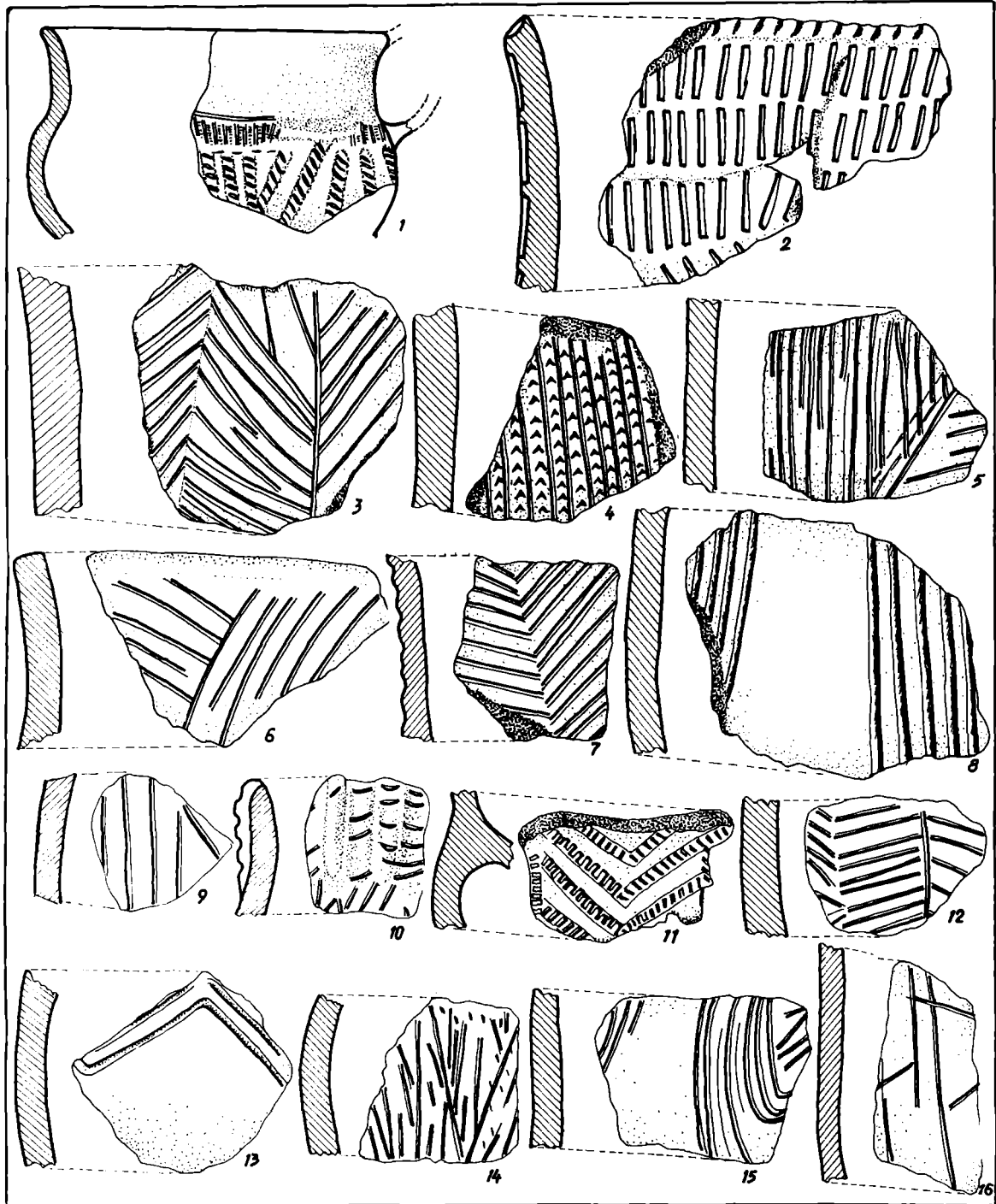
Pl. XII — 1—3 Fintinița „La cumpănă”; 4—13 Fintinița, vatra satului.



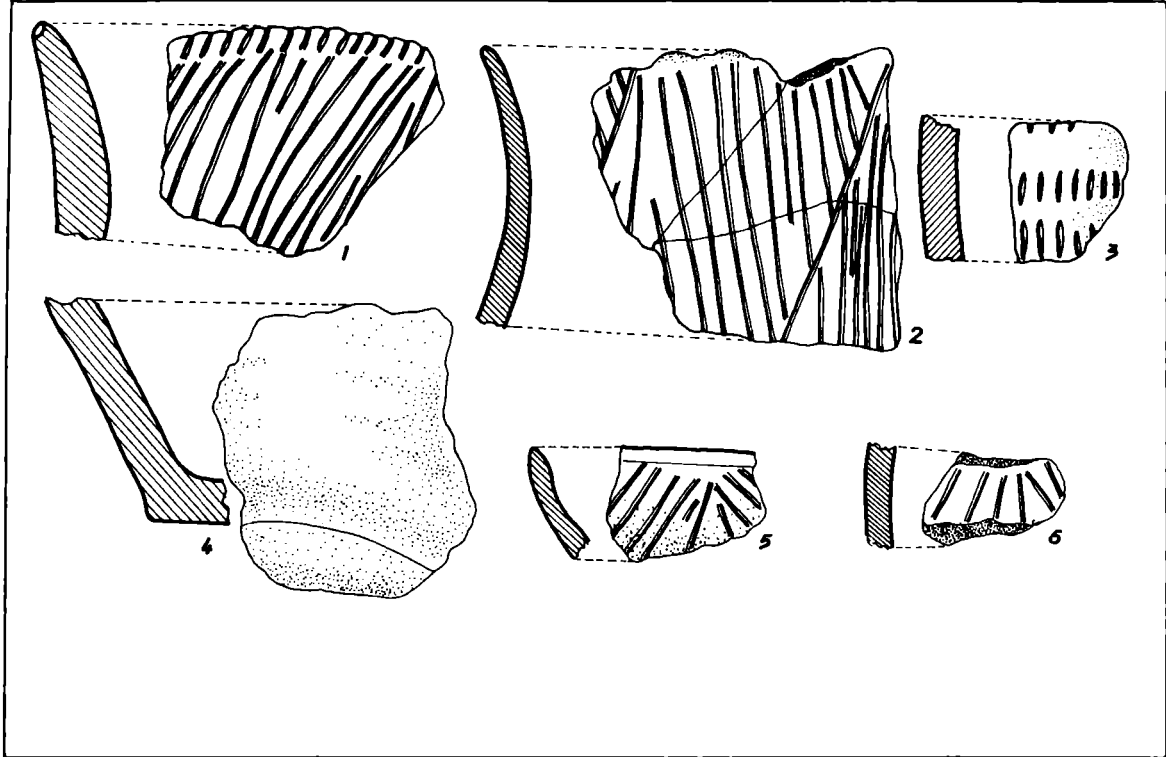
Pl. XIII — 1 Jetc; 2—5 Lechinț „La Savinca”; 6—7 Lechința „Fițeș”;
 8—9 Lechința „Poderei”; 10 Livezile; 11—14 Matei „După coastă”;
 15 Mărișelțu „Căstăuți”. Mărimea: 1/2.



Pl. XVI — 1—2 Țagu „Rotunda”; 3 Țigău „Fișcauă”; 4—6 Vișoara „Livada intensivă”; Mărimea: 1/2.



Pl. XVII — 1—8 Vișoara „Livada intensivă”; 9. Vișoara „Izvoarele sulfuroase”;
 10 Visuia „Sărătură”; 11 Visuia „Fețișoara”; Visuia „Poderei”; Visuia „Cosmos”;
 15 Visuia „Tăul Țagului”; 16 Visuia „Casa Moldovan Leon”. Mărimea: 1/2.



Pl. XX — 1—4 Sălcuța „Observator” ; 5—6 Vermeș „Pe față”